

TUJERODNE INVAZIVNE VRSTE

KAJ so tujerodne invazivne vrste?

- Prišleki z drugih kontinentov, ki se močno širijo v naravnem okolju;
  - ker naše okolje na njih ni navajeno, naletijo na slab odpor okolja;
  - ker so močnejše, bolj konkurenčne, tu nimajo »naravnih sovražnikov«.
- Pogosto prihajajo iz nekoliko toplejših krajev, kot so pri nas;
  - zaradi klimatskih sprememb bodo imele pri nas še boljše pogoje za razmah.
- Njihovi vplivi so negativni. Mnoge vrste so zelo škodljive in nevarne.

KAKŠNI so njihovi VPLIVI?

EKOLOŠKI VPLIVI

INVAZIVKE SO 2. NAJVEČJI EKOLOŠKI PROBLEM

- Izrivajo domače vrste (*robinija, japonski dresnik, želva rdečevratka*).
- Gensko onesnažujejo domače vrste (*potočna postrv x soška postrv*).
- Zmanjšujejo naravno biotsko pestrost (*japonski dresnik, pajesen, žlezasta nedotika*).
- Prenašajo bolezni rastlin in živali (*borova ogorčica*).
- Spreminjajo okolje (*vodna solata*).
- Neekološki načini njihovega zatiranja dodatno obremenjujejo okolje!!!

EKONOMSKI VPLIVI

NEPOSREDNA IN POSREDNA ŠKODA

- Ogrožajo kmetijske rastline: zmanjšanje pridelka, z objedanjem (*koloradski hrošč*), s prenašanjem bolezni (*trtna uš*), s tekmovanjem za hranila (*ambrozija*).
- Ogrožajo naravno sestavo gozdov (*robinija, borova ogorčica*).
- Povzročajo erozijo (*žlezasta nedotika, nutrija* – ki koplje rove v brežine vodotokov).
- Stroški zatiranja (*posredna škoda*)

ZDRAVJE LJUDI

- Povzročajo bolezni, npr. alergije (*ambrozija*)
- Prenašajo bolezni (*tigrasti komar*)
- So strupene (*orjaški dežen, kače*)

TUJERODNE INVAZIVNE VRSTE

KAKO, KDAJ in ZAKAJ so prišle do nas?

- Že s prvimi potovanji v oddaljene kraje so ljudje prinašali domov prve tujerodne vrste (*oreh, agrumi*):
  - mnoge se naravno niso mogle širiti, ostale so koristne (*npr. fižol*);
  - nekatere so »ušle« - postale so invazivne!!!
- Največji razmah velikih vrst po obsegu je bil v 19. stoletju, sedaj je vse več manjših vrst.
- V preteklosti jih je veliko zavestno prinesel človek, kot gospodarsko zanimive vrste (*les, hrana, okras, ...*). Prevladovala je **NAMENSKA NASELITEV**.
- Podobno se dogaja tudi sedaj (*okrasne rastline, kulturne rastline, ribogojstvo, vrste za zatiranje škodljivcev in bolezni*).
- V sedanjem času neredko prihajajo tudi same **NENAMENSKA NASELITEV**:
  - slepi potniki (*embalažni les, blago, potniki*);
  - skrivni vnos posameznikov (*okras, trgovanje*);
  - ubežniki iz vrtov, farm, akvarijev.
- **V prihodnosti bodo vse nevarnejše:**
  - glive, bakterije, virusi in zlasti **GSO (semena)**.

KJE jih najdemo?

- Kjer imajo ugodne pogoje:
Antropogeni habitati. To so s stališča narave degradirana območja:
  - gradbišča, zlasti opuščena, opuščene gramoznice;
  - okolica prometnic (*ambrozija ali žvrklja*).
  - opuščene, neobdelane kmetijske površine (*ambrozija*).
- Obrežja vodotokov (*rudbekija, nedotika, nutrija*), zlasti protipoplavno »urejenih« in topli izviri (*gambuzija*).
- Gozdovi, zlasti gozdni rob (*robinija, japonsko kosteničevje*) in območja večjih ujm, požarov ali drugače ogolelih površin.

KOLIKO jih imamo?

Po nekaterih podatkih je v Sloveniji evidentiranih preko **400** tujerodnih invazivnih vrst.

TUJERODNE INVAZIVNE VRSTE

KAKO SE JIH UBRANITI

KAKO JIH OMEJITI

KAKO se jih ubraniti?

ZAKONODAJA, DEKLARACIJE

- V nekaterih državah so taki predpisi zelo strogi, npr. Avstralija.
- Kodeks ravnanja i invazivnimi tujerodnimi vrstami v holtikulturi.
- Evropska komisija pripravlja direktivo (*predvidoma letos*).
- Slovenija je že sprejela nekaj zakonskih predpisov, npr.:
Odredba o ukrepih za zatiranje škodljivih rastlin iz rodu *Ambrosia* (MKGP 2010)

UKREPANJE

Preventiva

- Preprečevanje vnosa (*nadzor na vstopnih točkah: pristanišča, železnica*).
- Omejevanje obstoječe populacije:
  - zemljine s kontaminiranih gradbišč ne razvažamo naokrog;
  - ogolele površine moramo nemudoma ozeleniti;
  - obdelovanje kmetijskih površin.
- Preprečevanje pobega:
  - na vrtu invazivne okrasne vrste (*rudbekija, bob*) zamenjamo z neinvazivnimi;
  - akvarijskih živali in rastlin ne izpuščamo v naravo.
- Izobraževanje, osveščanje, raziskave.

Nadzor (*kontrola, monitoring*)

- Načrten nadzor stanja.
- Pravočasno obveščanje o novih najdbah!!!

Zatiranje (*odstranitev*)

- Invazivne tujerodne vrste je težko zatirati: zaradi množičnosti, odpornosti - življenjske moči, močnega razmnoževalnega potenciala, težke dostopnosti rastišč, škodljivosti za človeka, nedorečenosti lastništva,...
- Mnogi se zatiranja lotijo predvsem na ekološko sporne načine (*kemijsko zatiranje*).
- Potrebne so vztrajnost, doslednost, pravočasnost (več let napr. *visoki pajesen*).
- Poznati je treba življenjski krog vrste, njeno šibko točko.

Seznanjanje javnosti (*obveščanje, izobraževanje in osveščanje*)

- Predstavitve, predavanja, razstave za širšo javnost o stanju, posledicah in obvladovanju v lokalnem okolju.
- Delo s šolsko mladino (*seznanjanje o vrstah in posledicah že v osnovni šolah*), prilagojeno starosti. Od likovnih izdelkov do raziskovalnih nalog.
- Posebni projekti: **Projekt Thuja**

